

ROMSKI SVETNIKI

stran 3

stran 9

**JOŽEK HORVAT-MUC
DOBITNIK PRIZNANJA ACS**

stran 11

VIOLINA / HEGEDUVA

**PUŠČA SAMOSTOJNA
KRAJEVNA SKUPNOST**

stran 5

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 16, december 2002

založnik

Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: (02) 53-41-710
fax: (02) 53-41-711
e-mail: romani.union@siol.net

glavni in odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Daniel Šarkezi
Jelenka Kovačič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Zdravko Pilipovič, Krško
Filip Matko, Murska Sobota
Anita Cener, Serdica
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Ackovič, Beograd

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415-562/96, se Romano them - Romski svet šteje med proizvode za katere se plačuje 20% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

VSEBINA

<i>Jože Horvat - Muc: Beseda urednika</i>	2
<i>Srečanje romskih svetnikov</i>	3
<i>Lipe Jubart: Puconci: Skupščina</i>	4
<i>Ptuj: Okrogla miza</i>	4
<i>Filip Matko: Pušča je samostojna krajevna skupnost</i>	5
<i>Filip Matko: Enota Romano Pušča praznuje</i>	7
<i>Filip Matko, Jožek Horvat-Muc: Matjaž Hanžek na Pušči</i>	8
<i>Filip Matko: Kdo bo plačal: Romi, občina ali država?</i>	8
<i>Jožek Horvat-Muc dobitnik priznanja ACS</i>	9
3. Romski tabor na kulturnem področju	10
<i>Filip Matko, Jožek Horvat-Muc: Violina/Hegeduva</i>	11
<i>Tanja Petrič: Z Jožkom Horvatom o njegovi knjigi Hegeduva</i>	12
<i>Lipe Jubart: Srečanje romčkov petih šol</i>	13
1. srečanje romskih folklornih skupin	14
<i>Monika Sandreli: 4. območno srečanje romskih folk. skupin</i>	15
<i>Monika Sandreli: Novice</i>	16
<i>Tanja Petrič: Murska Sobota v znamenju romske kulture</i>	17
<i>Fatmir Bečiri: Srečanje s preds. drža. zbora g. Paborjem</i>	19
<i>Jonuzi Abdula: Srečanje Romov-svetovni dan romov</i>	18
<i>Nada Babič Ivaniš: Kuba in šport za promocijo zdravja</i>	20
<i>Renič Dajana: Izlet v Balaton</i>	21
<i>Dragoljub Ackovič: Nagrajen film romskega autora</i>	22
<i>Filip Matko: 13. številka Romskih novic</i>	22
<i>Filip Matko: Programske vsebine za 24 romskih oddaj</i>	23
<i>Romeo Horvat-Popo: Poposkre djija</i>	24

Beseda urednika

Jože Horvat - Muc

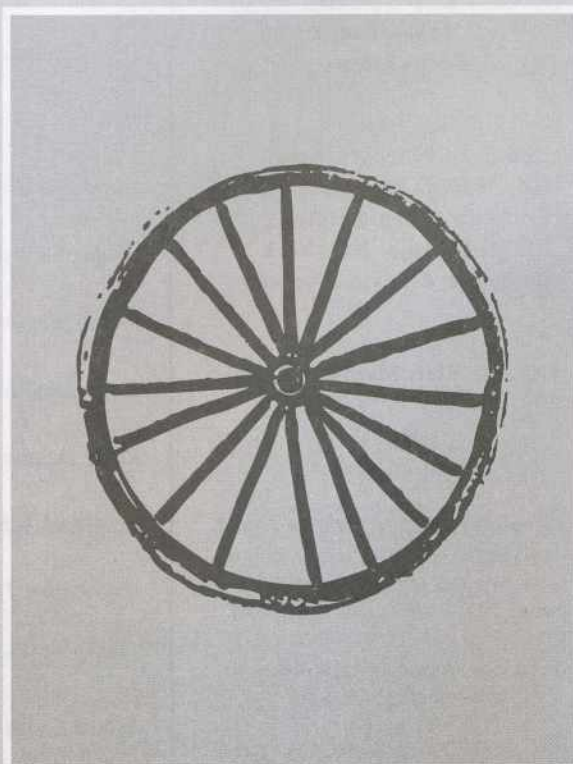
glavni in odgovorni urednik

Pred nami je konec leta 2002. Leto katero je bilo pomembno za Romsko skupnost pri nas.

Ob dnevu Romov nas je v Tišini obiskal predsednik države g. Milan Kučan, opravili smo razgovore z občinami ter Romi o lokalnih volitvah, v zvezi s tem smo opravili posvete z župani občin v Tišini in Krškem ter dobili petnajst romskih občinskih svetnikov. Sodelovali smo pri pripravah poročil za EU, obiskala sta nas predstavnika Erwan Fouere in Santa Falasca.

Pušča je postala samostojna krajevna skupnost, njen vrtec Romano pa je praznovalo petinštirideseto obletnico. Zveza Romov Slovenije nas pri svojem delu ni razočarala ter opravila svoje politično zastopstvo. Pri Zvezi Romov Slovenije smo ustanovili svetniški forum.

Uredništvo Romano them - Romskega sveta ter vodstvo Zveze Romov Slovenije Vam želimo vesele božične praznike ter srečno novo leto 2003.

Srečanje romskih svetnikov

Zveza Romov Slovenije je v Murski Soboti takoj po volitvah organizirala 1. srečanje romskih svetnikov, katerega se je udeležilo trinajst od štirinajst izvoljenih predstavnikov romske skupnosti v občinskih svetih, udeležil se ga pa je tudi direktor Urada vlade RS za narodnosti g. Janez Obreza.

V občinske svete za romske predstavnike so bili izvoljeni: Stanko Baranje iz občine Rogošovci, Milan Baranja iz občine Cankova, Slavko Cener iz občine Tišina, Branko Horvat iz občine Puconci, Mladen Baranja iz občine Kuzma, Vera Ratko iz občine Dobrovnik, Ludvik Levačič iz občine Črenšovci, Stanislav Šarkezi iz občine Turnišče, Darko Rudaš iz občine Murska Sobota, Tomi Levačič iz občine Lendava, Kazimir Brezar iz občine Črnomelj, Jože Tudija iz občine Metlika in Miha Breznik iz občine Trebnje, manjkal je Albin Lah iz občine Kočevje.

Predsednik Zveze Romov Slovenije g. Jožek Horvat - Muc je povedal, da je osebno z volitvami zadovoljen, da trud, ki smo ga vložili ni bil zaman, prav tako so zadovoljni tudi ostali predstavniki Romske skupnosti.

V Novem mestu bodo volitve ponovili, v ostalih petih občinah, ki po zakonu prav tako morajo v svoje občinske svete

uvrstiti po enega romskega predstavnika so: občine Beltinci, Grosuplje, Semič, Krško in Šentjernej, to bi se naj zgodilo v naslednjih šestih mesecih je povedal g. Janez Obreza.

Prav tak oje opozoril na, da svetniki ne smejo delovati po svoje ampak, da morejo sodelovati z društvi, društva pa z Zvezo Romov Slovenije, saj so do sedaj društva edina orga-

niziranost Romov v Sloveniji. Pri Zvezi Romov Slovenije bo deloval tudi Svetniški forum, ki ga bo vodil Darko Rudaš, ki ima največ izkušenj na tem področju, saj je bil letos izvoljen že za drugi mandat.

Gospod Janez Obreza je izkoristal to srečanje v namen, da je Jožeku Horvatu - Mucu izročil priznanje za dolgoletno delo pri skrbi za romsko skupnost.

Puconci: Skupščina

Lipe Juhart

V soboto, 5. oktobra, je v Puconcih potekala skupščina Zveze Romov Slovenije, ki je sprejela spremembe in dopolnitve Statuta te krovne organizacije slovenskih Romov, da bo delo le-te in njenih romskih društev v prihodnje še uspešnejše. Kajti za volitve romskih svetnikov lahko v posameznih občinah predlog za kandidata poda posamezno romsko društvo, ki ima še dodatne odgovorne nalo-

ge pri pripravi spiskov oziroma evidence Romov - volilcev ter izdelavo predlogov za člane volilnih odborov in komisij. Torej izhaja iz sklepa o spremembi Statuta Zveze Romov Slovenije obvezna prilagoditev pravil vključenih romskih društev.

Na kadrovskem področju ima predsednik Zveze Romov Slovenije pravico imenovanja svojega namestnika oziroma podpredsednika, vodje oziroma predsedniki posameznih forumov (ženski, politični, svetniški...) so člani predsedstva, vsako vklju-

čeno društvo ima v skupščini po dva delegata ter v predsedstvu po enega. Poleg obrazložitve o uporabi romske zastave (modrozeleno z rdečim kolesom v sredini) in romske himne (Dželem, dželem...) je dana možnost tudi za izdelavo prapora organizacije.

Ptuj: Okrogla miza

Udeleženci okrogle mize na Ptuju so 31. avgusta spregovorili o razvoju in povečanju uspešnosti Zveze Romov Slovenije v prihodnje. Bila je to pravzaprav priprava na skupščino, ki jo v Zvezi Romov Slovenije sestavljajo predstavniki petnajstih romskih društev in je bil njen sklic predviden v začetku oktobra.

Na okrogli mizi v prostorih ptujskih Term so udeleženci spregovorili o potrebnosti sprememb v Statutu Zveze Romov Slovenije, ki se mora prilagoditi najaktualnejšim dogajanjem v slovenski družbi, kjer je Ustavno sodišče naložilo nalogo 20-im slovenskim občinam, da izvolijo na lokalnih volitvah v mesecu novembru v občinske svete tudi svetnike iz vrst Romov. Ker imajo pri tem posebno vlogo romska društva, bo treba v nadaljevanju prilagoditi tudi statute posameznih romskih društev. Ker je sodeloval na okrogli mizi tudi romski svetnik Mestne občine Murska Sobota, Darko Rudaš, je bilo dogovorjeno, da se

pri Zvezi Romov Slovenije po zgledu na ženski in politični forum pripravi še formiranje foruma romskih svetnikov.

V drugem delu poteka okrogle mize na Ptuju pa je tekla beseda še o prepotrebnih kadrovskih spremembah in rešitvah v vodstvu Zveze Romov Slovenije, da bi na najodgovornejših dolžnostih bili res tisti posamezniki, ki si to s svojim delom, aktivnostjo in zagnanostjo to zares zaslužijo.

Pušča je samostojna krajevna skupnost

Filip Matko, foto: Filip Matko

Na 29. seji Mestnega sveta Mestne občine Murska Sobota (27. marca 2002) je bil sprejet v prvi obravnavi Odlok o razdelitvi naselja Černelavci v Murski Soboti in sicer na podlagi 8.člena Zakona o imenovanju in evidentiranju naselji, ulic in stavb (Uradni list SRS, št.5/80, 42/86, 8/90), 14.člena Pravilnika o določanju imen naselji in ulic ter o označevanju naselij, ulic in stavb (Uradni list SRS, št. 11/80 in Uradni list RS, št.58/01) in 17.člena Statuta Mestne občine Murska Sobota (Uradni list RS, št.23/99 in 52/01). S tem odlokom se bi naj naselje Černelavci razdelilo tako, da del naselja, ki zajema ulico Pušča in Kranjčevo ulico postane samostojno naselje, ki se poimenuje kot naselje Pušča. S tem je romsko naselje Pušča prazaprav dobilo možnost, da se oblikuje kot samostojno naselje, morda celo kot samostojna krajevna skupnost.

Pobuda

Pobuda za razdelitev naselja Černelavci je bila sprejeta na zboru občanov naselja Černelavci 31.januarja 1998. V zvezi s to pobudo je Mestni svet Mestne občine Murska Sobota prejel dopis Krajevne skupnosti Černelavci 9.julija 1998 ter na podlagi tega razpisal posvetovalni

referendum za ugotovitev interesa občanov glede razdelitve naselja in ta referendum je bil izveden ob lokalnih volitvah 22. novembra 1998. Na njem so volilci Pušče in Kranjčeve ulice z veliko večino glasovali proti razdelitvi naselja, a volilci ostalega naselja Černelavci pa se izrekli z veliko večino za razdelitev naselja.

Seja

Kljub tem, na posvetovalnem referendumu ugotovljenih nasprotujočih interesov, je Mestni svet Mestne občine Murska Sobota na seji 27.1.2000 pobudo občanov Černelavec za razdelitev naselja sprejel. Zaradi občutljivosti problematike, saj v ulicah Pušča in Kranjčeva ulica živijo pripadniki romske skupnosti, je opozoril na strpnost pri reševanju te zadeve. Hkrati pa zadolžil mestno upravo, da izdela celovit program aktivnosti za razdelitev naselja, v katerem se naj opredelijo kon-

kretne naloge, z nosilci in roki za njihovo izvedbo. Ta program aktivnosti je Mestni svet Mestne občine Murska Sobota sprejel na seji 27.6.2000.

Po zadnjih podatkih iz registra prebivalstva živi v Ulici Pušča 566 prebivalcev, v Kranjčevi ulici pa 75 prebivalcev in bi naj tako nova KS Pušča štela 641 prebivalcev.

Meja med naseljema

Pri izdelavi predloga meje naselja Pušča se je zasledovalo območje, ki je v planskih aktih že opredeljeno kot zazidljivo območje in predvsem parcelne meje, ki že obstajajo, kar pomeni, da ni potrebna dodatna parcelacija obstoječih parcel. Na severovzhodu in jugozahodu je po obstoječem ureditvenem načrtu predvidena stanovanjska gradnja (možnost pozidave). Meni se, da je smiselno, da se kot meja območja naselja predvidi sedanja planska meja pozidave z manjšimi korekcijami, ki so razvidne iz grafičnih prilog.

Ulični sistem

V Ulici Pušča je 114 hišnih števil, v Kranjčevi ulici pa 16 hišnih števil. V razgovorih s predstavniki Sveta Krajevne skupnosti Černelavci in Vaškega odbora Pušča so bili dani predlogi, da naj se istočasno z razdelitvijo naselja uvede v novem naselju Pušča ulični sistem. Ob tem predlogu in izpolnjenih vseh zakonskih kriterijih za uvedbo uličnega sistema se določijo tudi v ulice v naselju Pušča. Območja ulic in njih imena so bila usklajena z Območno geodetsko upravo - Izpostava Murska Sobota, ki je ugotovila, da je navedeni predlog s stališča geodetske uprave primeren za nadaljnjo obravnavo.

Stroški za označevanje novega naselja, ulic, prestavitve označb starega naselja in za zamenjavo tablic s hišnimi številkami v naselju Pušča bremenijo proračun Mestne občine Murska Sobota. Opravila jih bo Območna geodetska uprava - Izpostava Murska Sobota v roku treh mesecev po uveljavitvi odloka. Upravna enota Murska Sobota pa izvede vse spremembe v registru stalnega prebivalstva v roku šestih mesecev po uveljavitvi odloka. Občani naselja Černelavci in novo nastalega naselja Pušča

koristijo pokopališče v naselju Černelavci še naprej pod enakimi pogoji.

Odlok o razdelitvi naselja s kartografskim prikazom območja je bil v javni razpravi ter na zborih občanov v obeh zajetih naseljih (na Pušči 24. aprila 2002, v Černelavcih pa 25. aprila 2002). Na osnovi pripomb iz javne razprave je Mestna uprava pripravila odlok za drugo obravnavo na Mestnem svetu Mestne občine Murska Sobota.

Na Pušči »za«

45 občanov, kar je več kot 10 odstotkov od števila 447 volilcev (Ulica Pušča 566 prebivalcev oz. 390 volilcev in Kranjčeva ulica 75 prebivalcev oz. 57 volilcev) romskega naselja Pušča, ki sodi v okvir Krajevne skupnosti Černelavci, se je 24. aprila udeležilo zbora občanov v prostorih vrta Romano na Pušči. Kot delovno predsedstvo so zbor vodili: predsednik Sveta Krajevne skupnosti Černelavci Jožef Recek ter delavci uprave Mestne občine Murska Sobota Ivanka Cifer, Nada Šiftar Kovačič in Anton Štihec. Na zboru so v celoti pritrdili sklepu prvega branja Odloka o delitvi Krajevne skupnosti Černelavci na dvoje popolnoma samostojnih naselij, kar je obravnaval in spre-

jel 27. marca letos Mestni svet Mestne občine Murska Sobota. Tako skupno 641 prebivalcev Ulice Pušča, večinoma Romov, dobiva možnost, da po 90-letih tega romskega izolata na robu mesta Murska Sobota postane povsem samostojno naselje, morda celo krajevna skupnost. Iz dosedanjih samo dveh ulic bodo v bodoče uredili šest ulic: Ulica ob kapelici, Ulica ob igrišču, Glavna ulica, Bela ulica, Nova ulica in Černelavska ulica. So pa volilci s Pušče sklenili še, da se naj za bodoče naselje Pušča predvidi širše zazidalno območje, da imajo z naseljem Černelavci še nadalje skupno pokopališče in da ga koristijo pod enakimi pogoji, kot doslej. Naselje Černelavci bo ostalo z dosedanjimi ulicami: Črtomirova, Dalmatinova, Dolga, Gajeva, Gederovska, Gorička, Jurčičeva, Kranjčeva, Lendavska, Liškova, Slovenska, Tavčarjeva, Travniška in Zadružna ulica. Sicer pa so tudi občani tega naselja imeli svoj zbor občanov 25. aprila, žal z zelo majhno udeležbo občanov. Tudi s tega, sicer okrnjenega, zbora so volilci svoje predloge poslali Mestnemu svetu Mestne občine Murska Sobota, ki jih je skupaj s predlogi volilcev s Pušče obravnaval svoji seji 28. maja letos.

Romi dokazali resnost

V drugi obravnavi so tako svetniki Mestne občine Murska Sobota sprejeli odlok o razdelitvi primestnega naselja Černelavci. Del naselja, ki zajema Ulico Pušča, kjer žive Romi, bo postal samostojno naselje z novimi ulicami, a dosedanje ulice Črto-

mirova, Dalmatinova, Dolga, Gajeva, Gederovska, Gorička, Jurčičeva, Kranjčeva, Ledavska, Liškova, Slovenska, Tavčarjeva, Travniška in Zadružna ostanejo v naselju Černelavci. Torej po zbiranju podpisov med prebivalci Kranjčeve ulice, ki so nasprotovali vključitvi v samostojno naselje Pušča, bo ta del naselja ostal sestavni del Černelavec. Je pa seveda bilo zanimivo mnenje oziroma izjava romskega svetnika Darka Rudaša na tej seji Mestnega sveta Mestne občine Murska Sobota, ki so jo zapisali tudi nekateri mediji: »Odlok je zelo dobro pripravljen. S sklepčnostjo na zboru občanov ulic Pušča in Kranjčeva pa smo

dokazali resnost in zavzetost za ureditev zadeve.«

Izredna seja

22. avgusta letos je potekala Izredna seja Mestnega sveta Mestne občine Murska Sobota. Dnevni red seje je med ostalim zajel tudi predlog sprememb in dopolnitev Statuta Mestne občine Murska Sobota. Po odločitvi svetnikov se bodo iz dosedanje Krajevne skupnosti ustanovile nove krajevne skupnosti po posameznih vaseh oziroma naseljih: KS Černelavci, KS Kupšinci, KS Polana, KS Veščica in Krajevna skupnost Pušča. S sprejetjem predloženih sprememb in dopolnitev Statuta

in njihovo veljavnostjo je dana pravna podlaga za razpis rednih volitev v svete imenovanih krajevnih skupnosti. Predlog sprememb in dopolnitev Statuta Metsne občine Murska Sobota je bil soglasno sprejet.

M.Sobota: Enota Romano Pušča praznuje

Filip Matko

19. novembra leta 1962 je v romskem naselju Pušča pri Murski Soboti pričel z delom prvi vrtec za romske otroke v Sloveniji. Danes je to enota soboškega vrtca z imenom Romano, ki se po svojem programu prav v ničemer ne razlikuje od dela v vseh ostalih enotah Vrtca Murska Sobota. In v sredo, 9. oktobra, je bil posebej slovesen dan za ta vrtec, naselje Pušča, kot tudi za Mestno občino Murska Sobota.

Ob 10. uri so ob cesti pred naseljem Pušča odkrili obcestno tablo z napisom Pušča, ki je od letos samostojno naselje in tudi samostojna krajevna skupnost. Na dvorišču pri enoti Romano na Pušči se je nadaljevala slovesnost, ko je vse pozdravil prvi romski svetnik v Sloveniji, Darko Rudaš, zatem pa je o 40-letnici delovanja romskega vrtca spregovoril v.d. ravnatelj Vrtca M.Sobota Dane Katalinič. Slavnostni nagovor je imel župan Mestne občine M.Sobota, Anton Slavic, k besedam slavja in čestitk pa se je pridružil še predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc. Le-ta je podelil posebne plakete ob 40-letnici vrtca (enoti Vrtca M.Sobota Romano na Pušči,

vodji te enote Marjani Švec, ravnatelj Danetu Kataliniču in županu Antonu Slavicu). Sledil je kulturni program malčkov iz romskega vrtca.

Vsi udeleženci prireditve so si lahko ogledali razstavo fotografij ob 40-letnici vrtca Romano Pušča ter jesenskih aranžmajev, najmlajši pa so se pozabavali na rajanju z Romano Kranjčan.

Ker se letos slavi tudi 90-letnico romskega naselja Pušča, ki bo v prihodnje najverjetneje samostojna krajevna skupnost, sta se tokratnemu slavlju pridružila še vaški odbor naselja Pušča ter Romsko društvo Romani Union. Za vse goste so pripravili ogled romskega naselja Pušča, na popoldanski prireditvi pa je zaigrala romska glasbena skupina iz tega naselja Langa, zapel je Jože Horvat Uri, ki je letos izdal svoj samostojni CD ob svoj 20-letni pevski karieri, zaigral pa je tudi romski violinist Mario Horvat Palko. Vsem je bila na ogled tudi najnovejša številka glasila Romano nevijske/Romske novice, ki ga priložnostno izdaja Romsko društvo Romani Union Murska Sobota.

Matjaž Hanžek na Pušči

Filip Matko, prevod: Jožek Horvat Muc

Varuh človekovih pravic v Republiki Sloveniji, Matjaž Hanžek, je 16. in 17. septembra bil na obisku v Prekmurju. Prvi dan se je oglasil na Mestni občini Murska Sobota in županu Antonu Slavicu zatrdil, da s strani državljanov ni pritožb na delo tukajšnje občinske uprave in župana. Drugi dan obiska v Prekmurju je varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek obiskal romsko naselje Pušča pri Murski Soboti. Tam je pohvalil prizadevanja vaškega odbora in prebivalcev za izboljšanje življenjskih razmer. Čestital je tudi ob 40-letju otroškega vrtca na Pušči. Matjaž Hanžek se je sestal tudi s predsednikom Zveze Romov Slovenije, Jožekom Horvatom Mucem. V pogovoru z njim se je varuh dotaknil odnosa države in občin do volitev romskih predstavnikov v občinski svete na letošnjih lokalnih volitvah 10. novembra ter

pričakovanja na odločitev ustavnega sodišča o nalogah tistih občin, ki niso sprejele sprememb svojih statutov, da bi lahko Romi volili svojega predstavnika v občinski svet.

Dujtu dij kada sinja andu Prekmurje u manuš vašu manušane čačipja u Matjaž Hanžek, sinja te dikbel u romanu gav Pušča zari Murska Sobota. Odoj parikerja le vaške odboriske te le manušenge, vašu feder življenje. Parikerja te vašu 40-tu jubilej le romane verteciske pri Pušča. U Matjaž Hanžek pe lakja te le angjuneha andri Slovenijakri romani unija, le Jožek Horvat Mucih. Sinja vakeribe palu odnosja la država te le občin en ži volitve vašu romane predstavnikja andu občini pru adale beršeskre volitve so ovna 10. november, te palu dau so u ustavakri sodnija odločinla vašu dula občini so na parude pumare statutja, hot šej u ruma volinabi pumare manuš andi občina.

Kdo bo plačal: Romi, občina ali država?

Filip Matko

Po podatkih Franca Pavlina, vodje službe za pravne in splošne zadeve Občine Krško, živi v tej slovenski občini 263 Romov. Pripadniki romske skupnosti živijo kar v treh večjih naseljih: Rims pri Raki, Loke nad Leskocem ter Kerinov Grm. Še največ Romov je prav v slednjem. Kerinov Grm je romsko naselje sredi polj, ob majhnem gozdičku, na zemljišču, ki pripada številnim neromskim lastnikom. Nekateri lastniki zemljišč žive v tujini in so mnenja, da so Romi

na njihovi zemlji le začasno, a romska skupnost v Kerinovem Grmu živi že okoli 40 let. Že leta 1995 je Občina Krško za reševanje tega problema ustanovila urad, ki mu je uspelo doseči sporazum z 29 lastniki zemljišč, na katerih trenutno prebivajo Romi, za prodajo le-teh občini (trenutno se ponudba občine suče okrog 7,5 Evrov - 15.000 tolarjev za ar zemljišča, a kmetje izsiljujejo 12,5 evrov - 25.000 tolarjev). Občina bi po nakupu zemljišča bodisi prodala Romom ali pa jim dovolila brezplačno

uporabo zemljišča. Vendar pa so ta zemljišča opredeljena kot kmetijska, kjer gradnja brez posebnega dovoljenja ministrstva za kmetijstvo ni dovoljena. Tudi z ministrstvom se pogajajo že več kot poldrugo leto, a je postopek dolgotrajen zaradi političnih sprememb in sprememb v vladi RS. Kdo bo torej plačal sporno zemljišče: Romi, občina ali država?

Zdaj je v naselju 27 družin s številnimi otroki (preko 200 oseb). Uradno zaposlen ni pravzaprav nihče od odraslih. Preživeti

morajo s socialnimi podporami ter z zbiranjem in prodajo odpadnega materiala. Najhuje, kar pa je, da v naselju ni elektrike, pa tudi ne vode. Slednjo dobivajo dvakrat tedensko in isto cisterno se baje uporablja že 20 let. Šoloobvezni otroci so tako najhuje kaznovani. Zlasti pozimi, ko se je treba v šolo odpraviti pravzaprav še v temi, zmerjajo pa jih tudi, da so neumiti. Ali ob zmerjanju kdo pomisli, da ti otroci doma sploh

nimajo elektrike, pa tudi ne vodovoda in to na pragu tretjega tisočletja?

27 zidanih hiš, tudi enonadstropnih, je praktično zgrajenih brez ustreznih dovoljenj. Te so si zgradili v zadnjih sedmih oziroma osmih letih, prej pa so v glavnem živeli v barakah in pod šotorskimi platni. Pod platni velikokrat še sedaj žive poleti ob reki Savi, da tako obudijo spomin na nomadsko življenje Romov, kakor tudi, da zamenja-

jo vsakdanje okolje ter tako tudi oni »odidejo na dopust« in se od časa do časa okopajo kar v Savi. Makadamsko cesto do naselja so si zgradili sami, z materialom, ki jim ga je zagotovila občina. Sicer vodi v severni del naselja še ena poljska pot, ob njej pa je eno samo odpadno področje, še največ je kovinskih školjk odsluženih vozil. S sosednjimi kraji Kerinov Grm nima avtobusnih povezav.

Jožek Horvat - Muc dobitnik priznanja Andragoškega centra RS za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja

Vponedeljek 14. oktobra ob tednu vseživljenjskega učenja 2002 je bilo v dvorani podjetja Hermes Softlab - Ljubljani podelitev priznanj Andragoškega centra Slovenije za izjemne osebne, strokovne in promocijske dosežke na področju vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih. Na slovesni podelitvi priznanj so bili povabljeni predsednik Vlade Republike Slovenije, dr. Janez Drnovšek, ministrca za šolstvo, znanost in šport, dr. Lucija Čok, državni sekretar z Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, mag. Mirko Zorman, dobitniki priznanj in njihovi predlagatelji, donatorji in udeleženci mednarodne delavnice v okviru programa

Grundtvigl iz Bolgarije, Nemčije, Romunije in Španije. V slovesnost ob podelitvi priznanj Andragoškega centra Slo-

venije so nas uvedli nastopajoči, člani romske folklorne skupine društva Romani Union iz Murske Sobotice.

Na letošnjem javnem razpisu za dobitnika priznanj Andragoškega centra RS za izjemne dosežke pri učenju odraslih za leto 2002 se je odzvalo 41 predlagateljev. Komisija za podelitev priznanj je se je odločila, da bo priznanja podelila 14 kandidatom in eden izmed njih je tudi Jožek Horvat - Muc, ki je dobitnik priznanja posameznikom za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja.

Jožek Horvat - Muc si je to priznanje prislužil predvsem s trdim

delom in to na različnih področjih.

Začel je pri ustanovitvi taborniške čete Zeleno rasto - Zeleni hrast in Karate klubu Kyu. Ker pa se je že kot otrok srečal s predsodki večinskega naroda do romske skupnosti, se je odločil, da svoje moči usmeri v delo za boljši položaj romov v družbi. Na Dunaju je študiral romologijo in postal inštruktor za romski jezik. Ustanovil je Romsko društvo Romani Union, nato Zvezo Romskih Društev, katera se je kasneje preimenovala v

Zvezo Romov Slovenije, katerim tudi predseduje. Je kulturni animator in ustanovitelj prve romske gledališke skupine pri nas, sam pa je tudi avtor gledaliških iger in režiser. Sooblikuje radijsko oddajo »Romskih 60 minut« in televizijsko oddajo »Romski razgledi - Romano dikhijpe«.

Romski jezik in kulturo neguje tudi kot urednik časopisa »Romano nevijpe - Romske novice« in »Romano them - Romski svet«, skrbi pa tudi za boljšo sprejetost Romov v družbi.

3. Romski tabor na kulturnem področju

Letos septembra je v telovadnici OŠ Sveti Jurij v občini Rogašovci potekal že tretji romski tabor na kulturnem področju, ki ga je organiziralo občinsko romsko društvo Zeleno vejš iz Serdice.

Tabor je potekal tri dni, udeležilo se ga pa je okrog 30 mladih udeležencev iz Serdice, Sotine, Zenkovec in Murske Sobote.

Namen tega tabora je predvsem druženje mladih, da se med sabo bolje spoznajo in pa tudi kaj naučijo, saj so potekala različna predavanja na različne teme, kot so: romski jezik, zgodovina in kultura Romov, zaposlovan-

je in javna dela, družina in problematika v družini in zdrava prehrana.

Tretji romski tabor na kulturnem področju je finan-

ciral Ministrstvo za kulturo, pri izvedbi pa so pomagali tudi občina Rogašovci in OŠ Sveti Jurij.

Violina / Hegeduva

Filip Matko, prevod: Jožek Horvat Muc

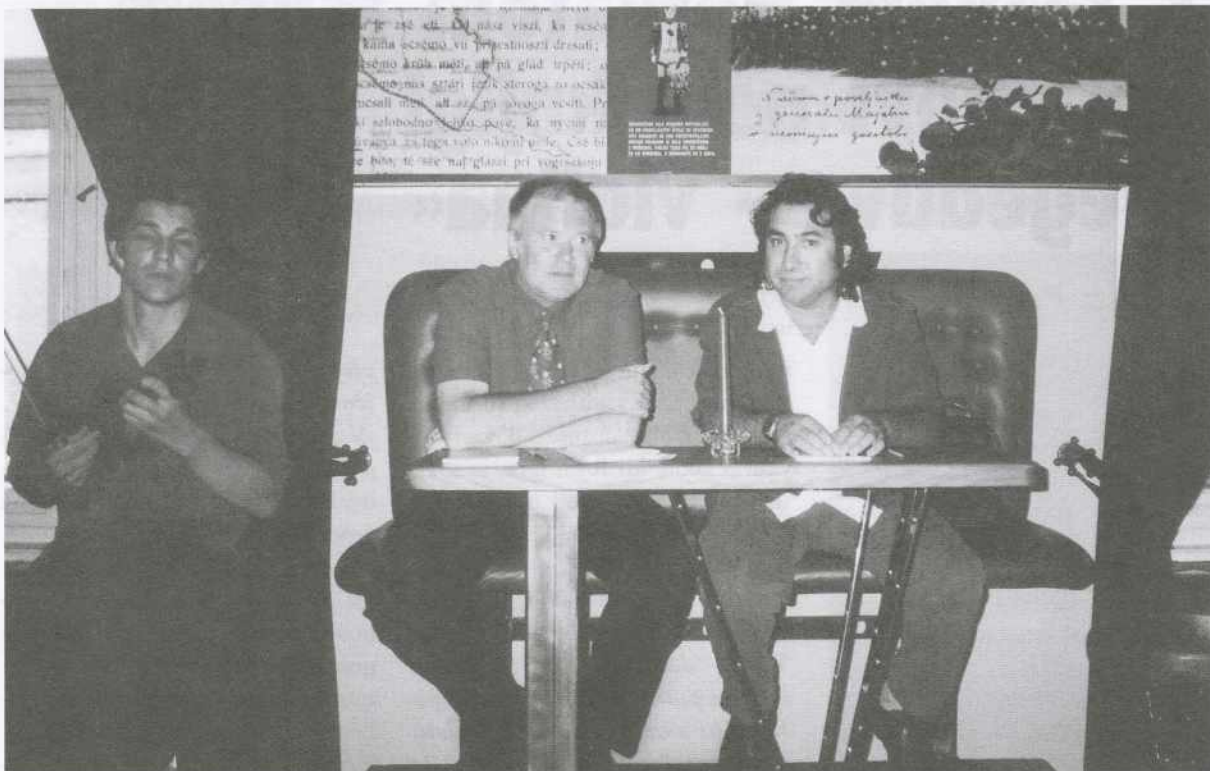
Leta 1992 je izšla prva knjižica gledaliških iger izpod peresa Jožeka Horvata Muca pod naslovom Lunin prstan, pred tremi leti druga knjižica z naslovom Krvava voda, a deset let po prvi knjižici je bila javnosti predstavljena že tretja knjižica in sicer z naslovom Violina. Predstavljena je bila v Zvezdinem salonu Murska republika 26. avgusta letos.

Že od ranega nagnjenja s pripovedovanjem različnih zgodb vrstnikom in prijateljem je Jožek Horvat Muc pred enajstimi leti pričel z zapisovanjem tega, kar je pripovedoval. Od tega je prišlo do ideje za ustanovitev romskega gledališča in bodočim igral-

cem je bilo treba dati v roke besedilo za učenje. Gledališče namreč predstavlja ta svet, ki ga pravzaprav manifestira v očeh gledalca. Dogajanje na odru se projicira v gledalca in le-ta se identificira z igranimi osebami, z njimi deli različna čustva ter je nekako poklican k dialogu in igranju z igralci. Ob tem nastane tudi povsem znan pojav: katarza. Obiskovalec gledališča se namreč lahko celo vživi v vlogo igralca na odru, se zaplete v igrano dramatično situacijo in si nekako prečisti svojo notranjost, česar se na drug način ne more znebiti.

Seveda pa se z lotevanjem tekstov in pripovedovanj ohranjenih legend Romov Jožek Horvat Muc toliko bolj približa romski duši, ki je še pose-

bej nabita s čustvi. Ta čustva se običajno prelijejo čez rob ob rojstvu otrok, smrti najbližjega, pa tudi v času ljubezni. Zajeto je vse to bilo že v prejšnji knjižici romskih zgodb pod naslovom Krvava voda. Seveda pa je vse to še toliko bolj prisotno tokrat v simboliki romskega instrumenta, kar nam pripoveduje dramski tekst z naslovom Violina. Slavna staroegipčanska pesem namreč do nebes povzdiguje iskanje vsakdanje sreče v življenju: Odrzri skrbi daleč od sebe, misli na veselje, dokler ne pride tisti čas, ko je treba v zemljo, ki ljubi tišino.... Zatorej si lahko le želimo, da bi Jožek Horvat Muc ostal zvest svojim načelom in prepričanju, da je treba bivati med Romi z odprtimi ušesi in

srca ter vsak hipec najti čas za zapis tega, kar se je posamezniku utrnilo iz spomina, da bo lahko zanamcem ostalo vsaj nekaj več pisanega gradiva, ki ga je doslej med slovenskimi Romi resnično malo. Bo pa vse to lahko na kulturnem zemljevidu še kako bogatilo našo Slovenijo v okviru Evrope.

Andu 1992 gijli auri i gledališki kenva tali puri le Jožekiske Horvatiske Muciske so pe akharlahi Čhoneskri angrusti, angju trijn berš pa gijli auri mauk akor i triti kenva Hegeduva. Predstavindja la zi Zvezda andu salon Murska republika 26. avgust.

Mauk zaru augon so phukavlahi u šukar paramistja pre pejtauščenge mauk u Jožek Horvat Muc angju dešudjik berš peske pijsinlahi tijlj so phukavlahi la avrenge. Zara dau pi-

jlo pri aja ideja vaštu romano gledališče te pre igraultcenge delahi u scenauri andu hot pumen sikavnahi. U gledališče sikaul adau them, so sikaul le manušeke angju autja. Uda so hi pru oder sikaul le manušeke so adau dijkhel hot pe šej anda dau laukhel, leha ulaul pre čustva te hilo akharaudo zu dijalog hot šej sikaul valaso pru oder. Zara dau aul valasou pridžargutno pojav: katarza. Uda so aul te dijkhel i igra pe vžijvinel andi igra so la špilenen u igraultci. Adau pa ste le tekstiha so phukavlah palu legendi u Jožek Horvat Muc so žal uze zi romani duša, so hili mijk pherdjaurdi la čustvaha. Adala čustvi pumen ferčhuren priku rubo palu čhavureskro ujutnipe, mijribe, te palu kamijbe. Adau sinja mauk andi angjutni romani kenva so pe akhaurel Ratfalo panji. Žaunas

kaj pa adau akan pali simbol le romane hegedijščen, so menge phukal i draumakro tekst le nasloviha Hegeduva. Prindžagutno phuru egipčanski djili ži nebejsa pa auzdel rodijpe bas vaštu življenje: Čhide tre skrbi zari tute khrik, gondolin pri vuja, ži mut na aul uja cejt, kada ste žas pru them, so kaumel halgatuši....

Vaštu akaun menge čak šej željnas, hot u Jožek Horvat Muc aučlahi vujaušno te sigurno andi peste, hot šej aučlahi miškru Roma le phraude kaunenca tevudjiha peske lakhlahi cejt vaštu adau pijsišaugo, so kurkure peske laukhja andi gudi, hot valaso aučhlapijsime paladau, so hi adau miškru Roma valaso čauče čak khlik. Adau pa ovla sa pru djik kulturno papruši so ipen ovla barvali amari Slovenija andi Evropa.

Z Jožkom Horvatom Mucem o njegovi novi knjigi »Hegeduva - violina«

Tanja Petrič

Pravljico o violini in vragu nekateri označujejo kot slovensko romsko pravljico. V resnici gre za znano romsko pripoved, ki je zakoreninjena v njihovem izročilu. S svojo prekanjeno zahrbtnostjo vrag izrabi naklonjenost romskega dekleta do gadža (Neroma) in od ljubezenske zaslepljenosti svojo družino proda vragu, ta pa izgubljene duše spremeni v violino. Vendar

na koncu ukane tudi zaljubljenca. Kar ostane, je violina, ki jo najde Rom in z njo potuje od vasi do vasi. Vsakič, ko Rom igra, se vrag smeje, ujete duše pa jokajo. Takšen je tudi zven Palkove violine in prav takšen je naslov že tretje zbirke gledaliških iger Jožeka Horvata Muca.

Vemo, da je tudi Halgatova zgodba povezana z violino, ki po tragični smrti romskega dekleta spremeni črno barvo v belo. Je

violina zmeraj povezana s tragično usodo Romov?

»V romskem življenju ljubezen pomeni več kot vse materialne dobrine. V preteklosti je violina pomenila res žalostno usodo, povezana je z jokom in z molkom. Po drugi strani pa je prav tako povezana s smehom. V splošnem gre za pomemben inštrument romske tradicije, nekoč je bilo življenje močno povezano z njo.«
Čemu naslov Hegeduva (Violi-

na), če zbirka vsebuje še dve gledališki igri? Gre morda za vodilni motiv?

»Ne, take splošne povezanosti ni mogoče najti. Izpostavil sem drugo igro, ki nosi prav tak naslov, ker se mi zdi, da Romi na naš instrument pozabljamo in s tem posredno pozabljamo na našo tradicijo. V sedanjem času je dobila violina predvsem pozitivno konotacijo.«

Tudi prva igra, ki nosi naslov »Amaro dij - Naš dan«, temelji na zgodbi, pr vzpaprav na resničnem dogodku... V kolikšni meri ste zgodovinsko dejstvo preoblikovali?

»Gre za resnični dogodek iz leta 1971. Takrat je od 6. do 9. aprila v Londonu potekal prvi kongres svetovne romske organizacije in med drugimi je bil tam sprejet tudi sklep, ki je določil 8. april za svetovni dan Romov. V igri sem vrednotil pozitivne in negativne strani dneva Romov. Po eni strani se Romom ni zgodilo nekaj tako zelo svetlega, da bi sploh imeli svoj dan. Po drugi strani pa so Romi zanimivi prav zaradi svojega porekla.«

Zadnjo igro poznamo kot Grimmovo pravljico o Sneguljčici in sedmih palčkih, tudi vaša igra

nosi prav tak naslov. Ali gre za posnetek znane pravljice?

»Gre pravzaprav za romsko preobleko Sneguljčice. Za naše otroke je slovenski jezik tuj. Tovrstnih romskih pravljic ne poznajo, zato sem Sneguljčico v obliki dramske igre praktično prevedel v romščino.«

Za temelj svojih del velikokrat vzamete zgodbe iz romske tradicije in zgodovine. Ali želite Rome s tem spomniti na tradicijo, svetlo stran zgodovine, morda vzbuhati romantične predstave o njihovem življenju?

»Res je, da v igre vpletam številne romske zgodbe, vendar gre predvsem za umetnost. Z njimi ne želim opozarjati na pozitivne in negativne posledice. Prikazal bi rad tisto, kar si trenutno sam izmislim in moje sporočilo prenese nato igralec na publiko.«

Kakšen je dogajalni prostor vaših iger?

»Ne omenjam nobenih specifičnih romskih vasi in naselij. Gre za odprt prostor blizu gozda, potoka ali na travniku.«

Od kod jemljete navdih?

»Najprej me je za pisanje navdušilo sodelovanje s Tomažem Pandurjem, ki me je angažiral kot sveto-

valca pri predstavi Karmen. Nato je bila tu še teta Marica, v Pušči zelo spoštovana in znana pripovedovalka zgodb, h kateri nismo zahajali samo otroci, ampak tudi odrasli. Nenazadnje pa sem zgodbe rad tudi sam pripovedoval svojim prijateljem, tako se je rodila moja prva zbirka iger.«

Imenujemo vas lahko kar »romski dramatik«. Pripravljate morda tudi kako zbirko pesmi ali proze, morebiti celo roman?

»Pišem tudi pesmi, vendar ne razmišljam o samostojni pesniški zbirki. Objavim jih kvečjemu v našem časopisu 'Romano them' in na določenih prireditvah. Sicer pa ob 90-letnici Pušče sestavljam zgodovinski pregled enega najbolj znanih romskih naselij v Evropi. Knjiga bo nosila naslov 'Sence preteklosti' in bo izdana predvidoma v jeseni.«

Vaše igre so napisane pretežno v romskem jeziku, tu in tam pa se znajde kak odstavek v prekmurskem narečju. Razmišljate morda o prevodu v slovenski jezik?

»O tem trenutno še ne razmišljam. Vsak avtor ima pravico, da napiše knjigo v jeziku, ki ga najbolj pozna in ceni.«

Sveti Jurij: Srečanje Romčkov petih šol

Lipe Juhart

Romsko društvo Zeleno vejš / Zeleni gozd Serdica, v občini Rogašovci na Goričkem, je 16. novembra dopoldne pripravilo že 2. srečanje romskih šolskih otrok in sicer v prostorih stare telovadnice Osnovne šole Sveti Jurij. Vabilu so se poleg domačih šolarjev odzvali še romski šolarji oziroma njihovi mentorji Osnovne šole Kuzma, Osnovne šole Tišina ter murskosoboške druge in tretje osemletke.

V kulturnem programu so se

predstavile po vrsti: šolarke domače OŠ Sveti Jurij, tri šolarke OŠ II Murska Sobota, plesni par OŠ Kuzma, pet plesalk OŠ Tišina, recitacija ter zatem še ples šolarke OŠ III Murska Sobota, popestril je vse nastop s sodobnim plesom šolarke OŠ II Murska Sobota, za konec pa sta v paru nastopili še Iva in Patricija ter Nina in Alekseja.

Vsem skupinam oziroma šolam so bila podeljena posebna priznanja ter darilca, pozdravil pa jih je tudi župan Občine Rogašovci Janko Halb.

1. Srečanje romskih folklornih skupin

Zveza romov Slovenije je 2. novembra bila organizator 1. Srečanja romskih folklornih skupin Slovenije. Srečanje je potekalo v Kulturnem domu v Velenju. Nastopilo je enajst romskih folklornih skupin romskih društev: iz Velenja RD Romano vozo, iz Pucanec RD Rjavo dombu, RD Jagori iz Črnomlja, RD Pušča iz Pušče, RD Zeleno vejš iz Rogoševca, iz Maribora RD Romano pralipe, RD Čapla iz Tišine, RD Romano gav iz Novega mesta, RD Romani Union iz Murske Sobote in pa RD Rom iz Črnomlja.

Skupine so se predstavile z dvema plesoma. Po odzivu publike je bil program pester. Prvič smo videli nastopati obe skupini iz Črnomlja. Dve skupini sta imeli spremljalni glasbeni skupini, skupina Romano pralipe iz Maribora in pa skupina romskega društva Rom iz Črnomlja. Organizator srečanja pa je imel tudi kriterije po katerih je ocenjevalo skupine. Ti kriteriji so bili: urejenost skupine (nošnja, obutev, nakit,...) glazbo, običaje navade v plesu, koreografije, disciplina med plesom, postavitve na odru, koriščenje odra in celotni nastop. Skupine so imele svoj program naštudiran, vendar je bilo premalo dogajanja in sproščenosti med plesom. Ocene in kritike pa bodo skupine dobile na naslednjem seminarju za mentorje.

4. Območno srečanje romskih folklornih skupin

Monika Sandreli

Romsko društvo Romani union iz Murske Sobotice je bilo že četrty organizator območnega srečanja romskih folklornih skupin. Srečanje je bilo 19. oktobra, potekalo v kinodvorani v Murski Soboti. Predstavilo se je šest folklornih skupin. Romska folklorna skupina družva Zelena dombo pod mentorstvom Robertine Ratko, romska folklorna skupina Pušča pod mentorstvom Boruta Horvata, romska folklorna skupina Zelena vejš z mentorico Anito Cener, romska folklorna skupina Čapla, njihovi mentorici sta: Mladenka Grebenar in Sanja Hahn, ter romski folklorni skupini romskega društva Romani union, mentorica obeh skupin je bila Romina Sandreli.

Novice

Monika Sandreli

Romi v Cankovi so se odločili ustanoviti društvo, ustanovili so romsko društvo Sumnakuni čerhinja - Zlata zvezda. Sedeš društva je v Gornjih

Črncih, predsednik društva pa je postal **Milan Baranja**. V občini Cankova živijo Romi v štirih naseljih: Cankova, Domajinci, Gornji Črnci in Krašči.

Semič je ena izmed šestih občin v Sloveniji, ki ni uskladila občinskega statuta, da bi lahko Romi na lokalnih volitvah izvolili svojega svetnika v občinski svet. Zato je 14. Septembra, Romsko društvo Rom iz Semiča, pripravila tiskovno konferenco, v prostorih Občine Semič. Društvo vodi predsednik Damjan Hrvat. Na tiskovni konferenci je bilo predstavljeno delo romskega društva Rom iz Semiča, predstavil pa se je tudi kandidat Romov za svetnika v občinskem svetu.

Občina Dobrovnik je programu razpisov, ki jih razpisuje ministrstvo za gospodarstvo s področja regionalnega razvoja, prijavila več naložb s področja infrastrukture. Ena izmed investicij je povezana za pomoč romom. Gre za zagotovitev čistne pitne vode, vodovod do vsake romske hiše. Naslednji korak je zagotoviti elektriko in asfaltiranje cest na območju kjer živijo Romi.

VČerenšovski občini so asfaltirali 420 metrov dolgo dovozno cesto v romski zaselek Kamenica. V zaselku pa imajo odprt romski muzej. Pri odprtju ceste pa so imeli tudi veliko romsko proščenje.

Murska Sobota v znamenju romske kulture

Tanja Petrič

Časa je do večera, ko se bom udeležila otvoritve že 8. mednarodnega romskega tabora pod vodstvom **Jožka Horvata Muca**, predsednika Romske zveze Slovenije in hkrati tudi vodje murskosoboškega društva Romani Union, ki gosti udeležence. Napovedani program je pester - le izpeljati ga je treba. V preostanku dneva si samoiniciativno ogledam Mursko Soboto.

Romi v svoji in slovenski družbi

Na prizorišče, v dijaški dom, pridem pol ure prej, kot je napovedana uradna prireditve. Udeleženci se počasi zbirajo. Vodič Danijel Šerkezi, sicer tajnik Romske zveze Slovenije, mi tu in tam koga predstavi. Predvsem so tukaj Romi iz vse Slovenije - predstavniki društev Ogenj in Rom iz Dolenjske, Romi iz Velenja in Maribora, največ Romov pa prihaja iz prekmurskih romskih društev. Med njimi se znajde tudi nekaj slovenskih strokovnjakov, prijateljev romske kulture in predstavnikov medijev. Kje je mednarodna javnost? Jožek Horvat Muc v pozdravnem govoru opraviči avstrijske in madžarske Rome. Predvidoma pridejo v naslednjih dneh. Navzoča je tudi delegacija iz

urada za narodnosti in **Janez Obreza** prevzame pobudo za nagovor. Z besedami osvetli številne dejavnosti - izdajanje romskega časopisa Romano them (Romski svet), romske radijske oddaje na Murskem valu in v Novem mestu, romsko televizijsko oddajo, ki jo pripravlja skupaj z romskimi sodelavci veliki prijatelj Romov **Filip Matko**. Pri tem omenja še številna druga udejstvovanja, predvsem pa aktivno vključevanje Romov v politično življenje, saj bodo lahko v občinske svete voljeni tudi njihovi predstavniki. Udeleženci smo prišli na okus ob krajšem kulturnem programu, ko so se nam predstavile plesalke folklorne skupine Romani Union.

Po uradni otvoritvi smo udeleženci povabljeni na literarni večer Jožka Horvata Muca v hotelu Zvezda v Murski Soboti. Predstavil nam bo že svojo tretjo zbirko gledaliških iger (tako jih sam imenuje) z naslovom Hegeduva (Violina). Ambient je nostalgичen in spominja na čase Murske republike. Večeri se, luči ugasnejo, zatrepeta plamen sveč in zatemnjena rdeča svetloba daje vtis pravljčnosti. Palko z violino stoji ob oknu in igra. Dejavu. Filip vodi pogovor, vmes se vključuje Palko s čarobnimi zvoki. Omotica.

V ritmu pisanih kril

Pred počitkom pregledam in uredim zapiske, nato preberem sobotni program, ki napoveduje celodnevno novinarsko delavnico s kolegi iz Ljubljane. Takoj po zajtrku pogledamo Matkovi videokaseti, kjer sta posneti obe do sedaj predvajani romski oddaji. Oddaji sta dvojezični. Romska napovedovalka **Anita Cener**, se dopolnjuje s Filipom Matkom, ob vsakem komentarju se pojavijo ustrezni podnapisi. Gre za zgodovinske premike, če pomislimo, da Romi pred letom 1991 še niso imeli niti enega formalnega združenja. Oddaja se dotakne vseh novosti v romski skupnosti; potek seminarja romskega jezika, kulturne prireditve, obisk

Milana Kučana ob romskem prazniku na Tišini, aktualne volitve romskih svetnikov itd. Po predvajanju sledijo novinarske delavnice. Na njih udeleženci tabora, prekmurska romska mladina, pod vodstvom sodelavcev z Mirovnega inštituta in novinarjev spoznavajo novinarske veščine in se seznanjajo z delovanjem medijev.

Ob dveh popoldne se s Filipom odpraviva na mednarodno srečanje romskih folklornih skupin, ki poteka že četrto leto v gasilskem domu v Zenkovicah. Organizator, romsko društvo Rjavo dombu iz Zenkovec s **Štefanom Horvatom** na čelu, gosti pretežno folklorne skupine iz Prekmurja, predstavijo se tudi madžarski folkloristi; Avstrijci so spet odpovedali. Pisana krila deklet vršijo ob zvokih tradicionalne romske glasbe. Navdušeje publike je veliko, tako da preglasi dogajanje na odru, kar je delno tudi posledica slabšega ozvočenja.

Medtem sem se pridružila udeležencem tabora in skupaj smo s prireditve pripravili nekaj prispevkov za premiero stiskan list Romengro glauso (Glas Romov).

Sobota se je končala v poznih večernih urah. Presenečena sem bila nad koncentracijo in zanimanjem mladih Romov za tovrstno dejavnost. **Žarko** mi je celo obljubil, da se bo naslednje leto potegoval za prakso na Večeru.

Že drugi dan sem zaman čakala na intervju z Jožkom. Morala sem se zadovoljiti z zmeraj enakim odgovorom: »Nimam časa - jutri.« Ampak jutri pa res, ker odhajam.

Šele takrat sem ugotovila...

Za nedeljo napovedanega izleta se nisem udeležila, ker sem obljubila Maji iz voluntariata, da pojdem z njimi v romske vasi. Intervju sem končno dobila! Kratko in jedrnat - saj veste, pomanjkanje časa. Dopoldne so me prišli iskat prostovoljci. S kombijem smo se odpeljali v romsko vas v Beltincih. Med vožnjo sem izrabila čas za pogovor z **Majo**, eno izmed slovenskih voditeljic tabora. Pove mi, da tovrstni tabor poteka že enajsto leto in zmeraj se ga udeležijo mladi z vsega sveta. Prostovoljci obiskujejo romska naselja in se ukvarjajo z romskimi otroki. »Beltinci so ena izmed najbolj problematičnih vasi. Otroci so tukaj najbolj razpuščeni,« posvari Maja. Ko zavijemo z glavne ceste, slišimo vzklike pričakovanja polnih otrok: »Študenti pridejo!« Zapodijo se za našim kombijem. »Poznajo nas že, ker smo vsako leto z njimi. Enajst let je že cela generacija,« pravi Maja.

Komaj odprem vrata, se mi v naročje zapodi romsko dekletce. Ko otroci ugotovijo, da nosim s seboj fotoaparata, se

vsak želi postaviti predenj in komaj jim dopovem, da nimam dovolj posnetkov. Nato mi Tadeja, ena izmed starejših romskih deklet, prinese list papirja in nekaj barvic. Za spomin ji moram narisati risbico. Nato jo prosim za enako uslugo in njen podpis. Ugotovim, da trinajstletno dekle ne zna napisati svojega imena...

Za Puščo zmanjka časa. V Mariboru je namreč treba zbrati in urediti vtise, napraviti bilanco, stvar pretehtati in spraviti na papir, ker dostop do računalnika v M.Soboti ni bil mogoč. Narejeni so začetni koraki, le prve kaplje v ogromno kotanjo oceana. Veliko dela nas še čaka. Tako našega kot njihovega.

Srečanje s predsednikom državnega zbora g. Borutom Pahorjem

Fatmir Bečiri

Letošnje leto se je romska organizacija Romano Pralipe iz Maribora srečala s predsednikom državnega zbora gospodom Borutom Pahorjem. Pogovor je bil o problematiki Romov v Sloveniji oz. Mariboru, zaradi bivanja v republiki Sloveniji. Gospod Bečiri je povedal predsedniku, da imamo v Mariboru še veliko odprtih zadev glede Romov, katere mu je tudi predstavil in ga hkrati prosil za posluh. Gospod predsednik državnega zbora Pahor je imel razumevanje za problematiko Romov in se je tudi dopisoval z ministrstvom za notranje zadeve z g. ministrom dr. Rado Bohincem in

mu je predstavil probleme Romov.

Skratka g. Pahor je posredoval probleme Romov dalje v sejo

državnega zbora, ki bo konec jeseni, ter dejal da bo problematika Romov prisotna na razpravi.

Srečanje Romov - svetovni dan Romov

Jonuzi Abdula

Zveza Romov Slovenije je aprila letos organizirala srečanje na svetovni dan Romov, na katerem so bili udeleženi tudi romsko društvo Romano Pralipe iz Maribora. Z avtobusom so odpotovali na srečanje in sponzorirala jih je zveza kulturnega društva Maribor. Prisotni so bili folkloristi, glasbeniki, ter drugi člani. Bili so zelo navdušeni nad srečanjem in izlet je ostal nepozaben. Društvo Romov iz Maribora je bilo pozitivno presenečeno, da je gospod preds. zveze Romov

Slovenije Jože Horvat-Muc ključil prireditev na svetovni dan Romov. tako uspešno in pozitivno za-

Kuha in šport za promocijo zdravja

Nada Babič Ivaniš

Na območju treh belokranjskih občin je v mesecu oktobru potekal Teden vseživljenjskega učenja 2002 pod geslom Vseživljenjsko učenje za zdravo življenje. V okviru projekta, ki ga je koordiniral Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj se je zvrstilo 36 dogodkov. Različne delavnice, predavanja, pohodi in obiski športnih klubov so bili namenjeni promociji zdravja in zdravega sloga življenja in so združili 32 soustvarjalcev in izvajalcev Tedna vseživljenjskega učenja.

Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj organizira številne izobraževalne programe za Rome. Preteklo uspešno sodelovanje in medsebojno zaupanje so privedli do

vključevanja romske populacije v projekt Vseživljenjsko učenje za zdravo življenje.

V romskem naselju Boriha Rosalnice je potekala delavnica Zdrava prehrana za številno družino. Udeleženci programa so skuhalo slastno zelenjavno enolončnico in se ob tem

pogovarjali o zdravi prehrani, zdravju in higieni.

Člani Romskega društva Jagori in Romskega društva Rom so sodelovali pri nogometnem turnirju Nogomet za vse generacije.

Mlada romska dekleta pa so pokazala veliko zanimanje za delavnico S plesom in glasbo do zdravja - odprta vaja aerobike, kjer so lahko pokazale svoje ritmične sposobnosti. Na vajo aerobike se je vključilo več kot 40 udeležencev, od katerih več kot 20 članic in nekaj članov romskih društev Rom iz Lokev in Jagori iz Kanižarice.

Romski društvi v občini Črnomelj sta mladi, ampak zelo aktivni. Kažejo zanimanje za izobraževanje o zdravju, zdravi prehrani in aktivnem življenjskem slogu in željo po aktivnem vključevanju v dogodke v lokalnem okolju.

Izlet v Balaton

Renič Dajana, Štefan Horvat

Z busne postaje iz Zenkovec. Bilo nas je vse skupaj 26 s folklorno skupino. Na avtobusu je bilo veselo, peli smo in se smejali. Vsi na avtobusu smo komaj čakali, da bomo prispeli na Madžarsko. Tudi naš šofer je bil prijazen, kajti on nam je razkazal prelepo mesto na Madžarskem. Končno smo prispeli v mesto Zalagersek, tam smo šli na tržnico, od tržnice smo šli v Mek Donalds, tam smo se najedli in potem šli razgledat mesto. Zalagersek je lepo mesto, in tudi ljudje so prijazni. Ko smo si vse ogledali smo šli nazaj na avtobus in odšli dalje.

Spet smo se ustavili v Kestelu na Balatonu. Šli smo si ogledat zdravilišče in bazene. Tudi tam je lepo. Tam v Kestelu smo se sprehajali, se veselili in potem odšli dalje. Ob 3. uri smo šli na slastno kosilo v Čardo. Potem smo prispeli v Badačonji v pristanišče. Ko so člani

folklorne skupine videli jezero niso mogli verjeti, ker je jezero veliko kot morje, tam so se ljudje kopali. Tam v pristanišču smo se vsi skupaj slikali, potem smo si šli ogledat vinske kleti, tam imajo najboljšo vino.

Ustavili smo se v neki gostilni, tam smo poslušali madžarsko romsko muziko, tam so nas lepo sprejeli in gostili. Šli smo na plesišče in odplesali madžarski ples vsi skupaj, bilo

je prav prijetno. Ko se je znočilo smo odšli na avtobus in se odpeljali ob 9. uri zvečer domov. Nikoli ne bomo pozabili izleta na Madžarskem, kajti ostal nam bo večno v spominu. Zahvalili bi se radi našemu predsedniku Horvat Štefanu, ker nas je vodil na uspešni poti, kajti ogledali smo si več lepih mest in različnih krajev in upamo, da je bil z nami zadovoljen in potrpežljiv. Lepo pozdravljeni vsi skupaj.

Nagrajen film romskog autora

Dragoljub Acković, Beograd

Beograd, 02.10.2002. I.r.A. - Dokumentarni film »Ni ko del, ni ki puv« - »Ni na nebu, ni na zemlji«, autora Azira Jašarija, dobitnik je druge nagrade u kategoriji dokumentarnog filma na Osmom međunarodnom umetničkom festivalu »Prijatelj Roma«, koji se, tradicionalno održava u italijanskom gradiću Lančiano. »Ni na nebu, ni na zemlji« govori o stradanjima Roma na Kosovu i Metohiji. Film obrađuje temu egzodusa Roma i

njihov ukupan položaj kao interno raseljenih i izbeglih lica u Srbiji, Crnoj Gori i Makedoniji.

Kako saznajemo, svečana ceremonija dodele nagrada biće održana 19. oktobra 2002. godine u Gradskom pozorištu u Lančianu.

»Sedam meseci sam boravio na terenu širom Srbije, Crne Gore i Makedonije, gde sam potpuno sam realizovao film, što znači radio sam novinarski posao, posao snimatelja, tonca,

rasvetlivača, organizatora, producenta, scenariste i režisera. Nije mi žao, jer sam kao Rom, koji je i sam doživeo egzodus sa Kosova, želeo da zabeležim ovu nesreću i stradanje mog naroda. Ovu nagradu smatram kao pobjedu istine nad neistinom, pravde nad nepravdom, demokratije nad nedemokracijom, uz apel da se u budućnosti nikada ne dogode ovakve stvari«, rekao je Informativnoj romskoj agenciji autor filma Azir Jašari.

13. številka Romskih novic

Filip Matko

Romsko društvo Romani Union, s sedežem v Murški Soboti, je ob 40-letnici romskega vrtca Romano na Pušči ter 90-letnice tega romskega naselja izdal že 13. številko svojega društvenega glasila, ki ga izdaja pod imenom Romano nevijske/ Romske novice.

Tokratna številka je v glavnem posvečena jubilejem na Pušči ter letošnjim aktivnostim društva Romani Union. Je pa treba vsekakor omeniti, da je glasilo izšlo v povsem spremenjeni obliki: nov (manjši, priročnejši) format, z novo naslovno stranjo ter celotnim tiskom v barvah.

romanonevijske romskenovice

Kačopi ROMANTUŠIČIČI - društvo romov občine murška sobota / M.Sobota, oktober 2002, Leto XI, Štev. 13

40. OBLETNICA ENOTE VKITCA »ROMANO« PUŠČA

USTANOVITEV - HASTAVEK ROMSKEGA NASELJA PUŠČA

ROMANU DU/DAN ROMOV

ORKESTER B.MARKOVIČA V H.SOBOTI

TEČAJ ROMŠČINE ZA UČITELJE

HASTOPI, HASTOPI, HASTOPI...

V KEKČEVI DEŽELI

NA KRATKO

PRIVOMAJSKI KRES VSAKO LETO

ŽE TRI TV ODDAJE ZA ROME

OVE LETI WOGOMETNE ŠOLE PUŠČA

JOŽE KOVAČ URI USTVARJA 20 LET

ZAGRAB HEZEDUNA/VIOLINA

PUŠČA JE SAMOSTOJNA KRAJEVA SKUPNOST

B. MEDNARODNI ROMSKI TAVOR

Programske vsebine za 24 romskih oddaj:

Filip Matko

1. Etnične in verske manjšine	13. Romi in tretja področja
2. Osnovne vrste pravic manjšinskih skupnosti	14. Romska kultura smrti
3. Manjšinske skupnosti ter konstitucionalna osnova	15. Autoritarna in konzervativna zavest Romov
4. Društveno in politično organiziranje Romov	16. Pravice in položaj Rominj
5. Vere manjšin in manjšinske vere	17. Skinhedi in Romi
6. Manjšinske skupnosti v dokumentih mednarodnih skupnosti	18. Položaj in vloga Romov (v M.Soboti, Mariboru...)
7. Lokalna samouprava in manjšinske skupnosti	19. Kršenje ljudskih pravic Romov
8. Politično-pravni položaj Romov	20. Razgovor o Zakonu o zaščiti pravic in svobode nacionalnih manjšin
9. Osnovni vidiki manjšinskih skupnosti	21. Etnični konflikti in njihovi vzroki
10. Romi kot verniki	22. Identiteta Romov
11. Kršitve JRM, kazniva dejanja in Romi	23. Tradicionalne obrti Romov (brusilstvo, dežnikarstvo, prerokovanje...)
12. Pojem indentitete etno-nacionalnih manjšinskih skupnosti	24. Bodočnost Romov

Poposkre djija

ČERHINJA

Kerauti kada žauhi khijr,

pijli i čerhinja tijl.

Kurke kerauti adau pijlo,

u dada zu mojakro mautilo.

I čerhinja upre linjom,

mre phraleske la andu va dinjom.

Adau na žaunen soske,

u Dejl phukaudja le Poposke.

Me žaunaf kaj urdjauni,

ora tijl maru baru paunji.

Meru šitišaugo na trauninlahi niko te žal,

ham gijam sadjik čak me te mro phral.

Ma gondolinen dilinjipe kijraf,

afka sar mre čhauve pru paur ne kijraf,

te teme ne mijraf.

Mert me žaunaf, ko i čerhinja lakhjauhi,

la andi positja čhitjauhi.

Rometo Horvat-Popo

SOU HI AUR VILAUGO

Sou hi aur vilaugo,

hilo paurno,

hilo dugo naune haurno.

Adau mijk niko upre na pijlo,

kada peske amaro papo gijlo.

Pru aur vilaugo hi telam feder,

naune tikno hilo bareder.

U fejbu mijk niko na astaurdja,

kada u Dijl manuše zi peste akhaurdja.

Sej čore hi u čhavure,

kada un aučhen korkure.

Rometo Horvat-Popo

SAR ŠMO AUGON ŽIJVAUHI

Kurkure čhavurenca,

mra žuvjaha te le verdenca.

Ži akaun man djik ijza sinja,

te ipen adaula mandar khrik u Dilj linja.

Terneder grauste mange kindjom,

Vasadau gra ste fejs tijrindjom.

So ovla kada mri žuvli nasvajola,

u čhavure andu ruvijbe migli kaujona.

Pru adau vilaugo čak me u pirdja lačhauraf,

furdik le Dijvle pri pumut akhauraf.

Romeo Horvat-Popo

